



1

Konferenca o selitvi ptic čez Jadran (The Adriatic Flyway Conference) Ulcinj, Bojana-Buna Delta

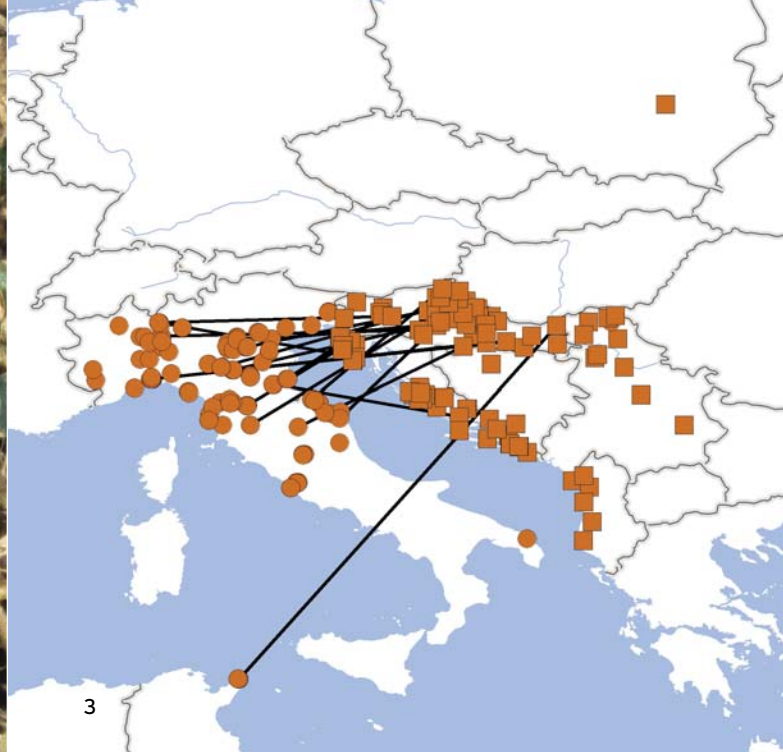
// Damijan Denac

1: Reglja (*Anas querquedula*) sodi med vrste, ki so na Balkanu pod največjim lovskim pritiskom. Lovci imajo zanje posebno ime - patka martovka. Ko se reglje, izmučene od naporene selitve, želijo ustaviti in spočiti na katerem od balkanskih mokrišč, jih tam za vsakim kritjem čakajo puškine cevi. To na sliki je na srečo pričakal objektiv.
foto: Davorin Tome

Ni naključje, da je fundacija EuroNatur organizirala prvo konferenco o selitvenih poteh ptic čez Jadran prav v Ulcinju v Črni gori. Ulcinj s širšo okolico – Ulcinjskimi solinami, delto Bojane in mokrišči na albanski strani – je namreč eno pomembnejših projektnih območij EuroNatur in prav v letošnjem letu so kot rezultat v letu 2003 pričetih inventarizacij, podkrepljenih z intenzivnim naravovarstvenim delom, izdali dve pomembni knjižni deli za ta prostor – Načrt upravljanja za varstvo in trajnostno rabo Ulcinjskih solin in Oceno ekološkega pomena delte Bojane. Poleg tega so Ulcinjske soline in delta Bojane del pomembnega čezmejnega selitvenega koridorja ptic – samo v solinah se na selitvi lahko ustavi do 33.000 vodnih ptic v enem dnevu – in tudi zato je bilo konferenčno mesto izbrano nadvse posrečeno in strateško. Konferenco je 14. aprila v kulturnem domu odprl župan Ulcinja g. Gzim Hajdinaga, med gosti otvoritve pa niso manjkali niti nemški veleposlanik, črnogorski minister za turizem in okolje ter albanski minister za okolje, gozdarstvo in upravljanje z vodami. Ključni govorci uvodnega dela so bili predstavnik Ramsarske konvencije – Tobias Salathé, Bonske konvencije oz. AEWA (African Eurasian Waterfowl Agreement) – Bert Lenten, Sveta Evrope – Hervé Lethiér in BirdLife International – Fritz Hirt. Krona kulturno-umetniškega programa tega dela pa je bila projekcija filma Kawka produkcije Ambasadorji Črne gore, ki nikogar v dvorani ni pustila ravnodušnega in ga je občinstvo sprejelo z največjim navdušenjem.

Dva delovna dneva konference sta minila na dopoldan-

skih plenarnih predavanjih in popoldanskih delavnicah oz. simpozijih. Predavatelji plenarnega dela prvega dne so bili Nicky Petkov, Joost Brouwer, Juan G. Navedo in Mike Smart, ki so na konkretnih primerih govorili večinoma o mednarodnem pomenu mokrišč v Evropi in severni Afriki za selitev ptic, tako z naravovarstvenega kot tudi socialnega in gospodarskega vidika. Teme delavnic popoldanskega dela so bile upravljanje s selitvenimi potmi, inventarji mokrišč in ekološke mreže, lokalitete EMERALD, mednarodno pomembna območja za ptice (IBA), mreža kritičnih območij, monitoring selitve čez Jadransko morje, ornitološki turizem in turizem, ki ne pušča sledi (t.i. »Leave no Trace Tourism«). Večeri so bili namenjeni projekcijam filmov, med katerimi je še posebej izstopal film Ilhana Dervoviča o Livanjskem polju. Drugi dan je minil v znamenju predstavitev dela in rezultatov organizacije EuroNatur na tem območju. Ulrich Schwarz je predstavil metodologijo in rezultate kartiranja habitatov, Borut Štumberger in Peter Sackl pa rezultate monitoringa ptic. Plenarna predavanja je zaključil Martin Schneider-Jacoby s pretresljivim predavanjem o problematiki lova ptic na Balkanu. Lov je v tem prostoru dejavnik, ki daleč najpomembneje kroji usodo selečih se ptic. Milijoni evrov, vloženi v dolgoročno varstvo ogroženih selivk v srednji in zahodni Evropi, so v hipu izgubljeni v neskončnih nelegalnih lovskih pohodih vseh možnih oblik in načinov – tudi najbolj nečloveških. Večina mokrišč na zahodnem Balkanu je kljub vsej primernosti za ptice povsem neuporabna oz. so zanje velike ekološke pasti. Verjetnost, da ostanejo ptice žive, če se tam ustavijo, je zaradi intenzivnega lova domala enaka nič. Slovenska lovska zakonodaja in lovci so svetla izjema, ki jo lahko v vseh drugih državah zahodnega Balkana le posnemajo in jo imajo za zgled. Trdimo lahko, da je lov na Hrvaškem, v Črni gori, Bosni in Hercegovini in Albaniji ušel iz vseh pravnih in družbenih okvirov. Teme simpozijev popoldanskega dela drugega dne so bile obročkanje in najdbe, upravljanje z mokrišči, načrtovanje upravljanja, lov ptic in kriminal ter vetrne elektrarne. V sklopu obročkanje in najdbe je rezultate



študije repaljščic (*Saxicola rubetra*) na selitvi prav iz Ulcinja izvrstno predstavlja Urša Koce z Nacionalnega inštituta za biologijo.

Pomemben dogodek konference je bilo sprejetje Ulcinjske deklaracije, ki jo lahko morda vidimo kot začetek velikih pozitivnih sprememb na področju varstva ptic na tem območju. Simbolično najpomembnejši pa je bil morda tretji dan konference, ko je bila organizirana strokovna ekskurzija z ladjo po Skadarskem jezeru. Ladja, ki je peljala udeležence, je namreč prva, ki je na jezeru v zadnjih 40 letih iz Črne gore zaplula v Albanijo. Ptice ne poznajo meja med državami in pod njihovim pokroviteljstvom je moč preseči tudi prenekatero politično mejo, postavljeno v preteklosti. Pri varstvu selivk je preseganje mej osnova, hkrati pa lahko tudi že cilj vseh prizadevanj. ●

Ulcinjnska deklaracija

Mednarodna izjava o varstvu selivk čez Jadran

Predgovor

Ptice so del naravne dediščine in imajo izjemno ekonomsko, ekološko in kulturno vrednost. Po raziskavah BirdLife International in IUCN je obstoj več kot 11 % vseh vrst ptic na svetu ogrožen zaradi posegov človeka in globalnih sprememb. Posebno velik številčni upad je bil ugotovljen pri selivkah na dolge razdalje. Ptice selivke so naravna dediščina, ki ni v lasti enega naroda, ampak je med narodi deljena, zato je tudi odgovornost za njihovo varstvo deljena in odvisna od mednarodnega sodelovanja vzdolž selitvenih poti ptic.

Med zasedanjem vrha trajnostnega razvoja v Johannesburgu leta 2002 so se vse navzoče države zavezale k zaustavitvi trenutnega upadanja biodiverzitete do leta 2010. Zaustavitev izginjanja ptic selivk je pomemben del te zaveze. Samo če vsaka posamezna država prepozna svojo odgovornost za blaginjo ptic selivk in njihovih bivališč in zgolj če medsebojno sodelujejo na odprti in pozitiven način tako, da premožnejši delijo znanje in vire tudi med manj premožne, bodo ustvarjene razmere, ko bo upad selitvenih vrst ptic mogoče zaustaviti.

Besedilo deklaracije

Spodnjo deklaracijo, ki jo imenujemo Ulcinjska deklaracija, je sprejelo 120 udeležencev prve konference Adriatic Flyway ki jo je organiziral EuroNatur v Ulcinju v Črni gori med 14. in 17. aprilom 2009. Udeleženci so predstavljali naravovarstvene inštitucije in organizacije iz vseh držav vzdolž vzhodne jadranske obale in njenega zaledja, ki je območje t.i. jadranske selitvene poti ptic.

Navzoči so bili uradni predstavniki naslednjih mednarodnih multilateralnih okoljskih dogovorov: Ramsarska konvencija o mokriščih, Konvencija o selilskih vrstah (CMS), Afriško-evrazijski dogovor o selitvi vodnih ptic (AEWA) in Bernska konvencija sveta Evrope, predstavniki mednarodnih nevladnih organizacij Wetlands International in BirdLife International in predstavniki mednarodnih raziskovalnih in upravljaljskih organizacij iz evropskih in severnoafriških držav.

Navzoči(e) na konferenci:

PREPOZNAVAJO pomen jadranske selitvene poti za ptice, ki se selijo med Evrazijo in Evropo,
PREPOZNAVAJO, da število mnogih vrst, ki se selijo čez Jadran, upada in da se grožnje, ki so jim izpostavljene, nadaljujejo,
PREPOZNAVAJO preteklo, trenutno in možno prihodnje degradiranje in izginjanje ključnih habitatov za selilske vrste, vključujoč mesta za postanke (stopover sites), ki so zanje bistvena za uspešno pot na prezimovališča in nazaj,
SE ZAVEDAJO obveznosti, ki veljajo za države ob vzhodni jadranski obali in v zaledju in izhajajo iz Konvencije o biotski raznovrstnosti, Bernske konvencije, Konvencije o selilskih vrstah in Ramsarske konvencije o mokriščih,
SE ZAVEDAJO vrednosti, ki jo imajo seleče se ptice za trajnostni ekonomski, ekološki in kulturni razvoj,
SE ZAVEDAJO vrednosti, ki jo imajo seleče se ptice kot kazalci stanja okolja in sprememb,
SE ZAVEDAJO, da imajo trajnostni lovski pristopi in varstvo ptic kompatibilne cilje,
SE ZAVEDAJO, da je v Evropi več kot 6 milijonov opazovalcev ptic in da zveza BirdLife International združuje več kot 2 milijona članov,
SE ZAVEDAJO, da v državah, kjer je opazovanje ptic organizirano, le-to ustvarja do dvajsetkrat več ekonomskih aktivnosti kot lov ptic, kar pomeni več milijard evrov letno,
SKRBI prihodnost selilskih vrst ptic, ki se selijo čez Jadran, in njihovih bivališč na selitvi,
SKRBI blaginja ljudi, s katerimi si seleče se ptice delijo okolje,

2 in 3: Pomemben del populacije prepelic (*Coturnix coturnix*; na sliki 2) se iz afriških prezimovališč seli na srednjeevropska in vzhodnoevropska gnezdišča čez Balkan. Na sliki 3 so vse domače in tuje najdbe prepelic na Balkanu (krog - mesto obročkanka, kvadrat - mesto najdbe, črta - direktna najdba). Slika izdelana na osnovi objavljenih obročkalskih podatkov. foto: Janez Papež slika: Damijan Denac



4: Konferenca so izvrstna priložnost za izmenjavanje izkušenj in navezovanje stikov. Na posnetku bosanski kolegi ornitologi in naravovarstveniki. Od leve proti desni: Mirko Šarac, Dražen Kotrošan, Ilhan Dervović in Dejan Kulijer. foto: Borut Štumberger

1: Poljsko cestno podjetje je pod prejšnjo vlado označilo odsek za novo baltiško cesto skozi gozd Augustow, ki je območje Natura 2000 in vključuje edinstveno dolino Rospuda. Ta je pomembno gnezdišče divjega petelina (*Tetrao urogallus*) in drugih ptic. foto: Janez Papež

PREDLAGAJO, DA nacionalne vlade držav vzdolž vzhodne jadranske obale in zaledja, drugih evropskih držav in Evropske unije ter mednarodne nevladne organizacije naredijo vse, kar je v njihovi moči, da:

1. prilagodijo, kjer je treba, nacionalno zakonodajo, posebej zakonodajo načrtovanja rabe prostora tako, da bo usklajena z direktivo EU o varstvu ptic, habitatno direktivo in vodno direktivo,
2. si prizadevajo za učinkovito implementacijo in uveljavljanje takšne zakonodaje,
3. prepoznajo pomembno vlogo selilskih vrst ptic in njihovih habitatov v trajnostnem ekonomskem razvoju, ki vključuje vzpodbujanje ornitološkega turizma,
4. poskrbijo, da lov selilskih ptic poteka na trajnostni način, v skladu z direktivo EU o pticah in mednarodnimi obveznostmi,
5. odpravijo nelegalen lov in vzpostavijo stroga nelovna območja z namenom zavarovati pomembna postajališča selečih se ptic,
6. zagotovijo, da nobena ubita ali ulovljena ptica vzdolž vzhodnega Jadrana ali v zaledju ne bo prepeljana v EU,
7. zagotovijo, da bodo v nacionalne strategije pridobivanja energije vključene obveze postavitve vetrnih elektrarn na mestih, določenih s kartami občutljivih območij premikov ptic,
8. opredelijo mokrišča, ki ustrezajo relevantnim kriterijem kot mokrišča mednarodnega pomena,
9. zaključijo identifikacijo IBA za vsa območja, ki izpolnjujejo kriterije, in uporabijo opredelitev IBA kot začetek legalne in učinkovite zaščite teh območij,
10. kjerkoli je to mogoče zavarujejo in renaturirajo preostala mokrišča vzdolž jadranske obale s promocijo integriranega upravljanja rek in morskih mokrišč,
11. pospešujejo čezmejno sodelovanje za varstvo selečih se vrst ptic vzdolž jadranske obale na vladnem in nevladnem nivoju,
12. prepoznajo in podprejo vlogo nacionalnih in mednarodnih nevladnih organizacij pri varstvu selečih se ptic in njihovih habitatov v vzhodno jadranski regiji,
13. pomagajo pri razvoju nacionalnih nevladnih organizacij, povezanih varstvu ptic, s pomočjo pri organizaciji, zbiranju in širjenju strokovnega znanja in pri odnosih z javnostjo,
14. kjer je to primerno, spodbudijo države, da ratificirajo CMS in/ali ustrezne dogovore kot pomembne instrumente za

varstvo selečih se ptic vzdolž njihovih celotnih selitvenih poti, še posebej Afriško-evrazijski dogovor o selečih se vodnih pticah (AEWA) in dogovor Migratory Raptors' MoU,

15. vzpodbujajo okoljsko izobraževanje o selečih se pticah, njihovih bivališčih, njihovi vrednosti in nevarnostim, ki so jim izpostavljene,
16. zaprosijo EU in možne donorske države ter organizacije za podporo in uresničenje te deklaracije s finančno ali kakršnokoli drugo pomočjo.

Sprejeli udeleženci prve konference Adriatic Flyway, 17. aprila 2009 v Ulcinju, Črna gora.

→ Poljsko sodišče je razveljavilo okoljsko privolitev za poseg v mokrišče Rospuda
// prevod Petra Vrh Vrezec

BirdLife se je razveselil odločitve Regionalnega izvršilnega sodišča v Varšavi, ki je razveljavilo dovoljenje za graditev obvoznice Augustow v severovzhodnem delu Poljske. Graditev ceste je namreč naravovarstveno problematična, saj posega na občutljivo in pomembno območje.

Poljsko cestno podjetje je pod prejšnjo vlado označilo odsek za novo baltiško cesto skozi gozd Augustow, ki je območje Natura 2000 in vključuje edinstveno dolino Rospuda. Ta je pomembno gnezdišče malega klinkača (*Aquila pomarina*), belorepca (*Haliaeetus albicilla*) in divjega petelina (*Tetrao urogallus*), tod pa živita tudi ris (*Lynx lynx*) in volk (*Canis lupus*).

Evropska komisija je predala primer Evropskemu sodišču zaradi kršitve zahtev Habitatne direktive EU. Novi poljski okoljski minister, Maciej Nowicki, je povedal, da bo Poljska primer verjetno izgubila.

Izvirni članek: BirdLife International (2008): *World Birdwatch*, March 2008: 6.